

Закључци са друштвеног дијалога „Правосуђе, државна управа и локална самоуправа и заштита људских права и равноправност полова - исходи референдума“

Учесници тематског друштвеног дијалога „Правосуђе, државна управа и локална самоуправа и заштита људских права и равноправност полова - исходи референдума“, у организацији Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог, одржаног дана 29.децембра 2021. године, у Београду заједнички су усагласили закључке, према тематским целина по којима се одвијао друштвени дијалог:

- **Како се мења заштита људских права грађана у случају успеха референдума или у случају непотврђивања уставних амандмана?**

Циљ уставних промена је функционално правосуђе засновано на принципима независности, у складу са највишим достигнућим међународним стандардима. Успех референдума значио би да Србија шаље јасну поруку да је решена да поштује међународне стандарде и обезбеђује заштиту основних људских права на начин како то чине најразвијеније демократије. У случају да се амандмани не потврде, Србија не мења ништа у правосуђу и заштити основних људских права и наставља праксу дугих и исцрпљујућих процеса што суштински подразумева недовољно ефикасну заштиту људских права и истовремено зауставља свој пут ка ЕУ.

- **Зашто је независно правосуђе важно за заштиту људских права и како исход референдума утиче на заштиту људских права?**

Основна гаранција заштите људских права је независно и функционално правосуђе, што између осталог подразумева и избор судија, без икаквог утицаја законодавне и извршне власти, што потврђују све савремене развијене демократије које овакав принцип имају у својим системима.

Промене Устава предлажу се јер су неопходне да би независно правосуђе то било и у овом сегменту. Непотврђивањем воље за променама, тај се корак одлаже.

- **Да ли је грађанима важније да знају начин функционисања правосудног система или да имају осећај заштите пред правосуђем или је важно и једно и друго и шта ће исход референдума променити у ставу људи?**

Добро би било да грађани познају правосудни систем, а осећај сигурности и поверења у правосуђе који им пружа ефикасна судска заштита је основ за лични и за просперитет целог друштва, те исход референдума може бити потврда воље друштва за таквим развојем или не.

Апелује се на надлежне органе за спровођење референдума да грађанима на јасан и свима разумљив начин предоче суштину предложених промена Устава Републике Србије.

- **Зашто је функционално правосуђе важно за смањење неправде, корупције, неједнаког поступања и културу људских права и да ли исход референдума може да утиче на смањење неправди?**

Независно и функционално правосуђе је нужно за изградњу поверења у правосудни систем, што је предуслов за смањење друштвене неправде, борбу против корупције, привредни развој и незаобилазан је доказ у погледу једнаког поступања према свим грађанима. Све наведено доприноси смањењу неправде у друштву, развоју и изградњи културе људских права и свеопштем друштвеном напредку. Позитиван исход референдума допринеће функционалности правосуђа, док непотврђивање уставних промена доводи до одлагања борбе против корупције.

- **Зашто је независно и функционално правосуђе важно за економски развој, за заштиту животне средине, за безбедност и у каквој је то вези са људским правима? Како исход референдума утиче на те области?**

Смањење корупције је повољно за економски развој, за заштиту животне средине и безбедност грађана, јер се гарантује већи економски развој кроз равноправно учешће свих на тржишту без стварања монопола, што је једна од основних улога правосуђа у заштити људских права на живот, рад и здраву животну средину. То је један од најважнијих исхода које прихватање уставних промена треба да донесе као последицу.

- **Каква су искуства људи са правосуђем и да ли постоји процена да се та искуства могу променити исходом референдума?**

Реформом правосуђа из 2009. године учињене су велике грешке. О њиховим размерама сведоче критике релевантних и стручних међународних организација и тела, укључујући и Европску унију, али и већине представника правосуђа у Србији који нису били задовољни том реформом. Србију је она коштала преко 60 милиона евра због одштетних захтева које је држава морала да исплати. Уз те критике, недостајало је и дијалога о исходима и начину доношења Устава 2006, а исход непотврђивања предложених промена оставља реформу из 2009. на снази, до даљњег.

- **О чему све референдум одлучује и зашто је важан дијалог о исходима референдума?**

Одлучује се и о европском путу Србије, јер је измена Устава само први корак у испуњавању најважнијих активности у оквиру кластера 1 – Основе, односно реализовању активности из Акционог плана за поглавље 23. Предложене измене су урађене у правцу приближавања најбољој европској пракси у овој области и сходно томе чланству у Европској унији. О томе сведочи и позитивно мишљење на коначне верзије измена Устава од стране Венецијанске комисије од 24. новембра 2021. године.

Дијалог је темељ за постизање плуралистичког консензуса, којем свако демократско друштво треба да тежи. Да би се водио дијалог морају постојати три елемента – заинтересованост за тему, аргументација али и храброст и спремност да се ставови „укрсте“, као и чињенице које се могу проверити.

Резултат референдума производи последице и јавност има право да зна које и какве су те последице док слободно одлучује о уставним променама.

Министарство за људска и мањинска права
и друштвени дијалог